

ที่แห่งการเตือนสติ*

A place to re-mind.

วรรณฉัตร ลิขิตมานนท์ (Wannuchad Likitmarnon)**

บทคัดย่อ

บทความนี้อธิบายที่มาของการใช้ผลงานศิลปะเพื่อเป็นสื่อกลางให้เกิดการตระหนักรู้คุณค่าของจิตใจ โดยประเด็นศึกษามีที่มาจากข้อสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มวัยรุ่นในสังคมไทยต่อสื่อโฆษณาชวนเชื่อในเรื่องค่านิยม ศัลยกรรมเปลี่ยนรูปลักษณ์ การให้คุณค่ารูปลักษณ์ร่างกายที่ สวย หล่อ มากจนเกินความพอดี ลดทอน ความสำคัญเรื่องของคุณค่าภายในจิตใจอันดีงาม ซึ่งการคิดและกระทำตานั้นเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริม เนื่องจากสร้าง ทัศนคติได้อย่างยั่งยืน สังคมควรให้ความสำคัญและสมควรได้รับการเตือนสติในเรื่องนี้ จึงเป็นที่มาของ การศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสื่อผสมชุด “ที่แห่งการเตือนสติ” ในครั้งนี้

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผลงานศิลปะเป็นสื่อกลางในการตั้งคำถาม เตือนสติ ให้เกิดการ ตระหนักถึงคุณค่าของจิตใจที่มีความสำคัญมากกว่ารูปลักษณ์ ตลอดจนนำข้อคิด ข้อเตือนสติมาปรับการสร้างใหม่ ซึ่งเป็นอีกวิธีหนึ่งของการเผยแพร่ โดยผลงานสร้างสรรค์จะมีทั้งหมด 3 ชุด ใช้การนำเสนอด้วยเทคนิคสื่อผสมที่ ประกอบไปด้วยศิลปะเชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับข้อความ และเผยแพร่ในรูปแบบนิทรรศการเดี่ยว ณ หอนิทรรศการ ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผลของการศึกษาและสร้างสรรค์ศิลปะที่เป็นสื่อกลางเตือนสติให้เกิดการตระหนักถึงการกระทำที่ สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติตามหลักพุทธปรัชญาในเรื่องการเตือนสติให้รู้จักจริยธรรมความดีที่พึงปรารถนาใน การดำเนินชีวิตนั้น ได้ผลตอบรับเป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยกิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมการใช้เสียงในลักษณะ อินเทอร์เน็ตแอ็คทีฟ การใช้ข้อความและภาพถ่าย ได้ทำให้เกิดข้อคำถามจนนำไปสู่การทบทวนตนเอง ซึ่งท้ายที่สุด

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรดุริยางค์บัณฑิตเรื่อง “ศิลปะสื่อผสมเชิงปฏิสัมพันธ์เพื่อการตระหนักรู้คุณค่าของ จิตใจ” สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2560

This article is a part of a doctoral thesis entitled “Interactive Mixed Media Art to Create Awareness of the Values of the Mind” which is a thesis of the Department of Art and Design, Faculty of Fine Arts, Chiang Mai University, and receives thesis funding support in the category of Graduate Study from National Research Council of Thailand (NRCT), for the budget year of 2017.

** นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, โทรศัพท์ 081-4793760, Email: Wannuchad007.job@gmail.com, อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์เกียรติคุณพงศ์เดช ไชยคุตร, ศาสตราจารย์เกียรติคุณรสลิน กาสต์, รองศาสตราจารย์ Jan Theo De Vleeschauwer

A doctoral student of the Department of Art and Design, Faculty of Fine Arts, Chiang Mai University, Telephone Number: +66-81-4793760, Email: Wannuchad007.job@gmail.com; Advisors: Professor Emeritus Pongdej Chaiyakut, Professor Emeritus Rossalin Garst, Associate Professor Jan Theo De Vleeschauwer

นอกจากผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้จะให้องค์ความรู้ใหม่แก่ผู้ศึกษาแล้วยังอาจช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ที่สนใจผลงานศิลปะในรูปแบบกิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ: คุณค่าของจิตใจ, ศิลปะเชิงปฏิสัมพันธ์, ศิลปะร่วมกับข้อความ

Abstract

This article explains the rationale for the use of art works as media for creating the awareness of the values of mind. This studied topic emerges from the observation on behaviours of teenagers in Thai society towards advertisements that implant the popularity of beauty plastic surgery to change appearances, and the ideas that focus too much on appearances and physiques that look good, which decreases the values of beautiful minds. To think and do good things must be promoted because such actions make people look good in the sustainable manner. Thus, the society should focus on these things and always be reminded of them. All the aforementioned rationales lead to this study to create mixed media art works in 'A place to re-mind' project.

The objectives of this project are to create art works that question and remind audiences of the values of minds which are more important than external appearances; and to apply the mottos to the re-interpretation, which is a way to disseminate ideas. The created works are in 3 sets, all of which are mixed media interactive art works that incorporate messages and are exhibited in a single exhibition at the Art Gallery of Chiang Mai University.

The findings from the study and the created art works that are media that remind audiences of good deeds that concur with the principles of Buddhist philosophies which remind people of desirable ethics in life point out that the response to the art works are in accordance with the objectives. The interactions that use sounds, messages and photographs lead to questions and eventually self-consideration. Ultimately, not only do the works in this project lead to attainment of new bodies of knowledge but they also inspire everyone interested in interactive art.

Keywords: Values of Minds, Interactive Art, Art and Text

บทนำ

ในช่วงวันหยุดยาวของทุกปี การรวมญาติมักเกิดขึ้นกับหลายครอบครัว เสมือนวัฒนธรรมประจำชาติ ผู้คนจากทุกภาคหลังไหลกลับถิ่นเกิด ข้าพเจ้าก็เช่นกัน การพบญาติพี่น้องที่ห่างหายจากกันเป็นเวลานานแรมเดือนหรือแรมปีนั้น สร้างประเด็นสนทนาอย่างต่อเนื่องในหลายเรื่องราวอย่างไม่รู้จบ

ส่วนหนึ่งในข้อสนทนามักถูกเริ่มจากคำถามที่ว่า “ทำไม ไซ้รางมึงจางหว่งนี้” (“ไปทำอะไรมา ดูดีขึ้นจังเลย”)

ประโยคคำถามนี้มักถูกใช้เป็นจุดเริ่มต้นบทสนทนาอยู่บ่อยครั้ง ครั้งนี้ก็เช่นกัน ข้าพเจ้าเริ่มถามพี่สาวของตัวเองด้วยคำถามนี้ สำหรับครั้งนี้รูปประโยคที่ถามนั้นไม่ได้มีแค่เพียงการทักทายกันตามมารยาทโดยทั่วไป หากความเปลี่ยนแปลงในรูปลักษณ์ร่างกายของพี่สาว ทำให้ข้าพเจ้าเกิดข้อสงสัยที่พึงรู้

“ทำไม ไซ้รางมึงเป็นหยวก มุกเป็นหนอกแรง” (“ไปทำอะไรมา ขาวเป็นหยวก จมูกเป็นอีแรง”)

การพูดเพื่อเข้าหาหยวกกับพี่สาวขาวใต้อดดีตสาวผิวคล้ำ ซึ่งถูกแทนที่ด้วยผิวขาวปานสาวแรกรุ่น อีกทั้งจมูกยังแหลมคมเป็นสัน ผิดรูปจากภาพเดิมในความทรงจำในช่วงไม่กี่เดือนก่อนหน้าที่ได้พบกัน ประโยคที่เล่นที่จริงนี้สร้างอารมณ์ขันพร้อมกับข้อสงสัยถึงการเปลี่ยนแปลง

คำตอบที่ได้พร้อมกับรอยยิ้มนั้นคือ “เค้าก็ทำกันทั้งเพแหละ” (“ใครๆ เค้าก็ทำกันทั้งนั้นแหละ”)

ประโยคนี้เองยิ่งสร้างข้อสงสัยและสร้างความสนใจใคร่รู้ในการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ร่างกายของพี่สาว ระหว่างข้าพเจ้าสนทนากับพี่สาวนั่นเอง น้องสาวคนเล็กที่อยู่ในวัยเรียนมหาวิทยาลัย ก็ได้เข้ามาอธิบายและไขข้อข้องใจในประเด็นการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ของพี่สาวทั้งหมด

“ศัลยกรรม !?” ข้าพเจ้าร้องถามทันทีที่ได้ฟังคำบอกเล่าจากน้องสาว พร้อมกับการพูดลากยาวไปว่า “ไซ้ไย้วยบายๆ หัวเรื่องเจ็บตัว” (“อยู่ดีไม่ว่าดี ไปหาเรื่องเจ็บตัวทำไม”)

คำพูดดังกล่าวทำให้ข้าพเจ้ากลายเป็นคนขว้างโลกในทันที แต่คำตอบที่ได้จากพี่สาวพร้อมทั้งเสียงหัวเราะเบาๆ คือ

“เค้าก็ทำกันทั้งเพแหละ ผ่านมึ ผ่าหนา จั่ม เททั้งเพ ไย้วหรือไม่วั้วเรื่อง เซยจิง” (“ใครๆ ก็ทำกันเค้าผ่าเสริม เติมแต่งกันทั้งนั้น ดูอย่างดารา สวย หล่อกันทั้งบ้านทั้งเมือง เอ็งมันไม่รู้เรื่อง เซยจิง”)

การจบคำอธิบายและลงท้ายด้วยคำว่า “เซย” มันเป็นการดูถูก สร้างความเจ็บซ้ำใจ เปรียบเสมือนข้าพเจ้าเป็นเพียงเด็กน้อยผู้ไร้เดียงสาต่อโลก ความคิด คำถามต่างๆ เกิดขึ้นมากมายในใจ และคำถามหนึ่งในความคิดที่สำคัญตอนนั้นคือ “เราจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อรูปลักษณ์ร่างกายภายนอก ถึงขนาดต้องยอมเจ็บป่วยเพราะการผ่าตัดเลยหรือ”

จากข้อสงสัยทำให้เกิดการตั้งคำถาม สร้างประเด็นที่ข้าพเจ้าสนใจถึงเรื่องคุณค่าต่อรูปลักษณ์ร่างกาย และคุณค่าของจิตใจ ว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่เที่ยงแท้ยั่งยืน คนจะดูดีได้นั้นควรให้ความสำคัญต่อส่วนใดเป็นหลัก จากบทสนทนายาวนานระหว่างข้าพเจ้ากับพี่สาว หากมองถึงคำพูดบางประโยค ที่ว่า “ใครๆ ก็ทำกันนั่น” มันอาจเป็นตัวสะท้อนถึงปัญหาทางสังคมที่เต็มไปด้วยการครอบงำของระบบทุนนิยมก็เป็นได้ โดยเมื่อวิเคราะห์ก็จะพบว่ามันอาจเป็นปัญหาที่สำคัญในเรื่องค่านิยมทางสังคม สื่อต่างๆ มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตจนสามารถกำหนดค่านิยมที่คนในสังคมให้คุณค่าได้

การยึดติดกับรูปลักษณ์ภายนอกจนมองข้ามคุณค่าในตัวเองและคุณค่าภายในจิตใจไปซ้ำพเจ้ามีความเห็นว่าค่านิยมเรื่องการมีรูปลักษณ์ให้ดูดีเป็นค่านิยมที่ไม่ควรปลูกฝัง เพราะอาจทำให้คนคิดถึงเพียงประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก สังคมควรให้ความสำคัญกับคุณค่าของจิตใจที่แผ่ไพศาลกว่า ทำให้ซ้ำพเจ้ามองว่าคนในสังคมควรได้รับ “การเตือนสติ” เพื่อให้หยุดคิดและตระหนักว่าแท้จริงแล้วเราควรให้คุณค่ากับเรื่องรูปลักษณ์ภายนอก หรือ ควรให้คุณค่ากับจิตใจและการกระทำที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์

เมื่อได้ประเด็นที่เป็นแรงบันดาลใจในเบื้องต้นแล้วซ้ำพเจ้าจึงได้แบ่งหัวข้อศึกษาและวิเคราะห์ ถึงสังคมกับค่านิยมความงาม และหัวข้อการศึกษาข้อคิด คติ ปรัชญาชีวิตในการเตือนสติถึงคุณค่าของจิตใจซึ่งจะมีดังนี้

สังคมกับค่านิยมความงาม

ทัศนคติเรื่องความสมบูรณ์แบบในความเป็นมนุษย์ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน โดยในแต่ละสังคมก็จะมีกำหนดค่านิยมแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยประกอบต่างๆ อาทิเช่น ปัจจัยเรื่องของสภาพแวดล้อม พื้นฐานทางสังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นต้น เรื่องของค่านิยมต่อรูปลักษณ์และความสมบูรณ์แบบในความเป็นมนุษย์นั้น หากกล่าวย้อนไปถึงอดีตก็ได้มีการตั้งคำถามในประเด็นที่ว่า “อะไรคือความงามและสมบูรณ์แบบในความเป็นมนุษย์” ค่านิยมถึงเรื่องความงามและความสมบูรณ์แบบในความเป็นมนุษย์นั้น มีนักปรัชญาได้ให้ประเด็นที่น่าสนใจคือเพลโต (Plato) ได้อธิบายไว้ว่าความงามและสมบูรณ์นั้นเกิดจากการรวมตัวกันที่สมดุลของการวัดทางคณิตศาสตร์ที่ถูกต้อง ความงามและสิ่งที่สมบูรณ์แบบนั้นต้องมีเอกภาพ (Unity) ของสัดส่วนที่เหมาะสม (Proportion) และรวมตัวกันอย่างสมบูรณ์ (Integrity) เพลโตได้ยกตัวอย่างถึงความงามที่สมบูรณ์ไว้ 2 ลักษณะ โดยในลักษณะแรกนั้นเป็นสิ่งที่มองเห็นได้จากภายนอก หรือมองเห็นได้จากภายนอก เช่น สิวสวย หนุ่มหล่อ และอีกลักษณะคือความงามที่สมบูรณ์ด้วยปัญญาเป็นสิ่งเป็นไปตามข้อตกลง เกิดการทำความเข้าใจในเกณฑ์ความงามให้ตรงกัน จึงจะสามารถเข้าถึงความงามได้ ส่วนนักปรัชญาอีกท่านหนึ่งคือ โครซี (Benedetto Croce) ได้ให้ความเห็นถึงความงามที่เป็นเรื่องของจิตใจ ทัศนคติ อารมณ์ความรู้สึก และการจินตนาการของแต่ละบุคคล ซึ่งไม่สามารถตัดสินหรือให้คุณค่าได้ ว่าสิ่งใดสมบูรณ์แบบที่สุด

การอธิบายของนักปรัชญาที่ยกตัวอย่างมานั้นอาจจะอธิบายข้อคำถามถึงเรื่องของความงามได้บางส่วน เนื่องจากการถกเถียงกันว่า อะไรงาม อะไรไม่งาม ไพเราะะ ไม่ไพเราะะนั้นแท้จริงแล้ว เกิดจากประเด็นเรื่องของรสนิยมที่ไม่ตรงกัน (จารุณี, 2550: 244-247) นักปรัชญาทั้งสองท่านมีความเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจัดเป็นหมวดหมู่ของความเข้าใจได้ คือ ความงามถูกตัดสินได้ด้วยกายภาพ ความงามเป็นสิ่งที่ประเมินได้ด้วยข้อตกลง และความงามที่สามารถประเมินคุณค่าได้ด้วยตนเอง การให้คำอธิบายต่อประเด็นคุณค่าความงามนั้นอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อพื้นฐานทางสังคมเกี่ยวกับค่านิยมต่อเรื่องรูปลักษณ์ร่างกายของคนในโลกยุคปัจจุบัน ทั้งยังอาจนำมาสู่วิธีคิดในเรื่องความสมบูรณ์แบบและค่านิยมเรื่องของการศัลยกรรมก็เป็นได้

วัฒนธรรมแบบมีสื่อเป็นตัวกลาง (Mass-Mediated Culture) เกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่ สื่อมวลชนมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางสังคม สื่อมีบทบาทอย่างมากในการแทรกซึมในสังคม จนอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีส่วนใดของสังคมที่หนีพ้นจากอำนาจของสื่อมวลชนไปได้ (กาญจนา, 2539: 39)

การโฆษณาชวนเชื่อ คือ ความพยายามที่จะสร้างลบหลู่หรือเปลี่ยนแปลงความเชื่อและค่านิยมที่มีอยู่เดิม ผ่านสิ่งที่ตีพิมพ์ ภาพยนตร์ หรือสัญลักษณ์อย่างอื่น มีการกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์โครงสร้างที่แน่นอน (ณรงค์, 2539: 49) ในประเด็นเรื่องรูปลักษณ์ร่างกาย และการศัลยกรรมมักพบเห็นการใช้สื่อโฆษณาชวนเชื่ออยู่บ่อยครั้ง ตัวอย่างเช่น การโฆษณาถึงผลิตภัณฑ์เสริมความงาม และการผ่าตัดทำ ศัลยกรรมบนใบหน้า ซึ่งจะมีการใช้ภาพโฆษณาที่มุ่งแสดงให้เห็นนางแบบหรือนายแบบที่สวยงามหล่อ ร่ากายสมบุรณ์ ซึ่งแท้จริงแล้วบุคคลเหล่านั้นไม่ได้ใช้ผลิตภัณฑ์นั้นแต่อย่างใด สื่อโฆษณาได้สร้างจินตนาการและมโนทัศน์ทางความคิด นำมาซึ่งแรงจูงใจให้กับผู้รับสื่อเพียงเพื่อประโยชน์ในเชิงการค้าเท่านั้น

“ธุรกิจศัลยกรรม” เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจน ในเรื่องอิทธิพลของสื่อที่มีส่วนสร้างค่านิยมเรื่องการสร้างคนให้ดูดีได้ด้วยการผ่าตัด เรียกว่า ศัลยกรรม หรือ ศัลยศาสตร์ คือ การผ่าตัดทดแทนส่วนของร่างกายภายนอกที่สามารถมองเห็นได้ มีผลสำคัญเกี่ยวกับการเยียวยาทางด้านจิตใจ แรกเริ่มการผ่าตัดทำศัลยกรรมในประเทศไทยนั้นไม่ได้รับความนิยมมากนัก เนื่องจากไม่ได้มุ่งเน้นถึงความสวยงามอย่างเช่นปัจจุบัน เป็นเพียงการรักษาเยียวยาให้แก่ผู้ที่ประสบปัญหาทางร่างกายทั้งจากอุบัติเหตุและความผิดปกติทางร่างกายในลักษณะต่างๆ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะจารย์คณะแพทยศาสตร์, 2520: 50)

ประเทศเกาหลีใต้ปัจจุบันจัดเป็นประเทศที่มีคนที่ทำศัลยกรรมมากที่สุดในโลก เนื่องจากเทคโนโลยีทางการแพทย์มีความก้าวหน้าไปมากกว่าประเทศอื่นๆ จึงสามารถเนรมิตความสวย และหล่อสมบุรณ์แบบตามใจนึกได้ โดยพื้นฐานทางสังคมของคนเกาหลีใต้มีความเชื่อว่า หน้าตาดีนั้นสามารถสร้างได้ และการมีรูปลักษณ์ร่างกายที่สมบุรณ์แบบนั้นยังช่วยสร้างโอกาสในอาชีพด้วย ดังนั้นคนเกาหลีใต้จึงตัดสินใจพึ่งพามิดหมอเพื่อทำศัลยกรรมใบหน้ากันเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนช่วงวัยรุ่นที่เข้ารับการผ่าตัด โดยมีความคาดหวังว่าจะได้รูปร่างและหน้าตาเช่นเดียวกับดารา นักแสดงที่ตนเองชื่นชอบ และคาดหวังจะได้รับโอกาสในการทำงานในวงการบันเทิง ได้เป็นศิลปิน นักร้อง นักแสดง โดยมีตัวอย่างอยู่มากมายในปัจจุบัน (อ.รวีโรจน์, 2552: 20-33)

ปี 2554 มีการสำรวจความสนใจของวัยรุ่นไทยในเรื่องการทำศัลยกรรมบนใบหน้า ช่วงอายุระหว่าง 10 ถึง 25 ปี จำนวน 5000 คน พบว่าวัยรุ่นไทยในช่วงอายุตั้งแต่ 18 ถึง 22 ปี มีความสนใจเรื่องการทำศัลยกรรมบนใบหน้าคิดเป็นร้อยละ 68.88 โดยส่วนน้อยวัยที่เป็นที่นิยมในการผ่าตัดนั้นคือ จมูก และตา อีกทั้งจากข้อมูลยังพบว่าช่วงวัยที่เริ่มทำศัลยกรรมครั้งแรกนั้นน้อยลงเรื่อยๆ เช่นกัน (หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์, 2555: ออนไลน์)

ข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมานั้นอาจวิเคราะห์ถึงปรากฏการณ์ที่มีสื่อเป็นตัวกลาง สื่อโฆษณาถูกใช้เป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์ในทางธุรกิจ ซึ่งศัลยกรรมเองก็จัดเป็นธุรกิจที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก การตลาดในรูปแบบต่างๆ กระตุ้นแรงปรารถนาของกลุ่มวัยรุ่น วัยเรียน จนอาจก่อให้เกิดปัญหาในอนาคตและนำมาซึ่งการเปลี่ยนความเชื่อพื้นฐานต่อการดำเนินชีวิต การปลูกฝังแนวคิดและค่านิยม โดยเฉพาะค่านิยมเรื่องรูปลักษณ์นั้น เป็นเพียงสิ่งที่ไม่ยั่งยืนและเป็นสิ่งที่ไม่ควรปลูกฝัง เนื่องจากอาจทำให้คนในสังคมคิดถึงเพียงเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก การตั้งคำถามย้อนกลับเพื่อทบทวนตัวเองว่าแท้จริงแล้วเราควรให้คุณค่ากับเรื่องรูปลักษณ์ภายนอกหรือควรให้คุณค่ากับจิตใจ จะช่วยกระตุ้นเตือนสังคมถึงความสำคัญของจิตใจที่เพื่อแผ่มีมิตรไมตรีมากกว่า

ข้อคิด คติ ปรัชญาชีวิตและการเตือนสติถึงคุณค่าของจิตใจ

ข้อความเตือนสติปรัชญาชีวิตของกวีและนักเขียน คาลิล ยิบราน (Kahlil Gibran) ชาวเลบานอน ผู้ซึ่งเป็นแม่แบบงานเขียนในเรื่องปรัชญาชีวิต (The Prophet) ให้แก่กวีและนักเขียนยุคหลัง โดยข้อความที่นำมาแสดงนี้ให้ความหมายที่เข้าถึงได้ง่าย ในการให้ผู้อ่านตีความได้ถึงความสุขงามที่แท้จริงคือสิ่งที่ส่องสว่างอยู่ในจิตใจ ซึ่งสิ่งที่สว่างในจิตใจนั้นจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่า และเป็นความงดงามของจิตอย่างแท้จริง มากกว่าใบหน้าที่งดงาม

“Beauty is not in the face; beauty is a light in the heart.”(Fareed Siddiqui ,2014: Online) “ความสุขงามนั้นไม่ได้อยู่ที่หน้าตา แต่หากว่าส่องสว่างอยู่ในจิตใจ” คำกล่าวของอดีตนางงามชื่อดัง ออเดรย์ เฮปเบิร์น (Audrey Hepburn) นักแสดงชาวอังกฤษ เชื้อสายเนเธอร์แลนด์ ผู้ซึ่งถูกขนานนามว่าเป็นเจ้าหญิงแห่งฮอลลีวูด คำกล่าวที่จะยกตัวอย่างมานี้มีใช้คำพูดสวยๆเพียงผิวเผินเท่านั้น แต่เป็นการกระทำที่แท้จริงของเธอที่อุทิศตนเองทำประโยชน์เพื่อสังคมในโลกแอฟริกัน ซึ่งคำกล่าวของเธอคือสิ่งที่เธอได้พิสูจน์ให้โลกประจักษ์แล้วว่าความสุขของผู้หญิงไม่ได้เป็นความสุขบนหน้าตาดังที่เธอมี หากแต่เป็นความงดงามจากการกระทำดังที่เธอได้ทำประโยชน์เพื่อสังคม

“The beauty of a woman is not in a facial mode but the true beauty in a woman is reflected in her soul.”(Brainy Quote, 2001-2016: Online) “ความสุขงามของผู้หญิงนั้นไม่ใช่ที่หน้าตา แต่ความสุขงามที่แท้จริงของผู้หญิงนั้นจะสะท้อนออกมาจากจิตวิญญาณของเธอ”

จากที่กล่าวมาข้างต้นในเรื่องข้อคิด คติ ปรัชญาชีวิตและการเตือนสติถึงคุณค่าของจิตใจ นำมาซึ่งการตีความหมายของข้อความให้เห็นคุณค่าจากภายในของคน ซึ่งอยู่ที่การกระทำดี ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะนำข้อคิดดังกล่าว หรือข้อความซึ่งใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่ายเหล่านี้มาปรับใช้ในผลงานสร้างสรรค์ โดยหวังว่าคำภาษาที่เข้าใจได้ง่ายนี้จะทำให้ “การตระหนักรู้คุณค่าของจิตใจ” ที่จะสร้างสรรค์ขึ้นนั้น สามารถเป็นอีกวิถีทางหนึ่งของการเผยแพร่ซึ่งนำเอาคำสอนมารวมกับผลงานศิลปะเพื่อเตือนสติให้คนในสังคมฉุกคิดได้

การเตือนสติให้กับคนในสังคมโดยใช้ผลงานศิลปะร่วมกับข้อความจึงอาจจะเป็นส่วนสำคัญในผลงานชุดนี้ ซึ่งจะ使人ในสังคมตระหนักในการดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าทันจิตใจตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ได้ค้นคว้าข้อมูลในแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่อปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีส่วนเปลี่ยนแปลงทัศนคติเรื่องรูปลักษณ์แล้วนั้น ข้าพเจ้ายังได้ศึกษาผลงานศิลปะของศิลปินใน 2 รูปแบบ คือ ศิลปะและข้อความและผลงานศิลปะเชิงปฏิสัมพันธ์

ศิลปะและข้อความ (Art and Text)

ศิลปะและข้อความ คือ การใช้ข้อความ และตัวอักษร โดยการใช้ในลักษณะทางภาษาศาสตร์ มาประกอบรวมเป็นผลงานศิลปะรูปแบบต่างๆ ทั้งสองมิติ สามมิติ และประเภทภาพเคลื่อนไหว ศิลปะประเภทนี้ได้ถูกพัฒนามาจากสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่นวารสาร สื่อหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และข้อความโฆษณา การใช้ภาษาหรือข้อความเป็นตัวแทนของสัญลักษณ์ที่ให้ความหมายนั้น ศิลปินได้ใช้ภาษา ข้อความ หรือตัวอักษร อยู่สองประเภท ซึ่งประเภทแรกจะแทนแนวความคิดทั้งหมด ลงบนภาพผลงานสร้างสรรค์และประเภทที่สองศิลปินพยายามที่จะ สื่อสารถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดลงไปในผลงานสร้างสรรค์เพียงบางส่วน (Selby, 2009: 7)

ผลงานศิลปะและข้อความรวมกับการจัดวาง ของศิลปิน เมล บอชเนอร์ (Mel Bochner) ชาวอเมริกัน เขาเป็นศิลปินในยุคของการเปลี่ยนแปลง คือปลายทศวรรษที่ 1960 เป็นช่วงที่ภาพเขียนถูกลดความสำคัญในพื้นที่ศิลปะสมัยใหม่ งานส่วนใหญ่เป็นศิลปะจัดวาง จิตรกรรม และประติมากรรม โดยมีแนวคิดที่มีพื้นฐานจากการรื้อถอนความสำคัญของสุนทรียศาสตร์ ในผลงานชุด Language is Not Transparent (1970) เป็นคำที่เป็นวลี หรือกลุ่มของคำที่มีความหมายในทางภาษาศาสตร์ ซึ่งอาจจะไม่ต้องเป็นประโยคข้อความที่สมบูรณ์แต่เขานำเสนอประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมของภาษา การใช้ข้อความร่วมกับศิลปะในการให้ความหมายอื่นๆ สะท้อนและวิจารณ์วัฒนธรรมในการเกิดขึ้นระหว่างศิลปะและภาษาในเชิงความหมายที่เป็นจริง โดยศิลปินนำประเด็นความขัดแย้งความหมายทางภาษาศาสตร์กับสัญลักษณ์ของสิ่งที่เห็น ซึ่งเขาเชื่อว่าการใช้ข้อความที่ให้ความหมายขัดแย้งกับสิ่งที่เห็นภายในผลงานศิลปะนั้นสามารถสร้างความหมายใหม่ได้ เมื่ออยู่กับพื้นที่ต่างๆ (Bochner, 2011: Online)

ภาพที่ 1 ผลงานชุด Language is Not Transparent (1970) Chalk on paint on wall, 72 x 48 inches
(Bochner, 2011: Online)

ศิลปินชาวสก็อต นาทัน โคว์เลย์ (Nathan Coley) เป็นอีกคนหนึ่งทำงานในแนว Conceptual Art ซึ่งใช้ภาษาเป็นตัวสื่อออกมา โดยแนวคิดในงานส่วนใหญ่ของคว์เลย์มักจะแสดงถึงความสัมพันธ์ของสถาปัตยกรรม พื้นที่วัฒนธรรม และการเมืองเป็นสำคัญ

ภาพที่ 2 ผลงานชุด There Will Be No Miracles Here 2006 (Coley, 2006: Online)

ผลงานชุด *There Will Be No Miracles Here* เขามีแนวคิดวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลกับความเชื่อในเรื่อศาสนา กับพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยใช้ข้อความคำกลอน 3 บรรทัด ไปติดตั้งภายในสวนบ้านของตระกูลเก่าแกในอังกฤษ ที่มีก่อสร้างด้วยสถาปัตยกรรมยุคสมัยโกธิก ความหมายของคำว่า *Miracles* มักถูกใช้ในบริบทที่เกี่ยวกับศาสนา ในลักษณะที่เหนือธรรมชาติ เพื่อจะแสดงให้เห็นการมีอยู่ของความเชื่อเรื่องเทพเจ้าในศาสนา ศิลปินได้ใช้ข้อความที่มีความหมายปฏิเสธถึงสิ่งเหล่านี้ คือ อำนาจของความเชื่อเรื่องศาสนา เรื่องอภินิหาร โดยกล่าวว่า “ไม่มีสิ่งมหัศจรรย์อยู่ที่นี่” ความหมายของศิลปินนั้นเป็นการทำงานที่ทำท้าทายต่อความเชื่อ คำ หรือข้อความปฏิเสธความหมายเดิมโดยใช้พื้นที่ที่ศิลปินสร้างให้มีความหมายใหม่ตามข้อความ ซึ่งจัดแสดงผลงานศิลปะรวมกับการใช้ภาษา โดยใช้เทคนิคหลอดนีออนแบบยูคิสส์ได้ติดตั้งจัดวางภายในสวนของบ้านที่ถูกสร้างในศตวรรษที่ 18 (Coley, 2006: Online)

ผลงานของศิลปินทั้ง 2 ท่านอาจแตกต่างกันในแนวคิดและรูปแบบการนำเสนอ แต่มีจุดหนึ่งที่เหมือนกัน คือ ศิลปินทั้งสองได้ใช้ภาพแทนของภาษาในเชิงสัญลักษณ์ ที่มุ่งเน้นสื่อความหมายให้ผู้ชมตีความได้มากยิ่งขึ้น การได้ศึกษาที่มาและแนวคิดจนนำไปสู่รูปแบบผลงานของศิลปินนั้น ทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการใช้ข้อความหรือภาษาเข้าไปมีส่วนโต้ตอบ ตั้งคำถาม ตลอดจนบอกเล่าถึงประเด็นสำคัญต่างๆ ทั้งประเด็นที่เป็นประสบการณ์ส่วนตัว หรือที่อยู่ในการรับรู้ของกระแสสังคม หรือเกี่ยวข้องกับประเด็นสาธารณะ

ข้าพเจ้าสนใจที่จะนำมาพัฒนาใช้ในการนำเสนอผลงานของตนเอง เพราะมีความเชื่อว่าการใช้ภาษาและสัญลักษณ์สามารถสร้างความเข้าใจและเข้าถึงผู้ชมได้ง่าย โดยคาดว่าภาษาหรือตัวอักษรจะทำให้ผู้ชมผลงานตั้งคำถามและคิดตรึงตรองจากข้อความที่อยู่ภายในผลงานได้ ทั้งนี้เพราะผลงานที่จะสร้างขึ้นเป็นการสร้างศิลปะให้เป็นการเตือนสติ ดังนั้นการใช้ศิลปะร่วมกับข้อความจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจในการนำไปสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้

ผลงานศิลปะเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive)

กามา เอล เคเชน (Gamal El Kheshen) ศิลปินชาวอียิปต์นำเสนอผลงานอินเตอร์แอคทีฟอินสตอลเลชั่น โดยมีที่มาและประเด็นสำคัญคือศิลปินสนใจเรื่องสถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศ เรื่องศาสนา และสันติภาพ ตลอดจนความเป็นกลางในอิสรภาพทางความคิดซึ่งมีผลในการยับยั้งความขัดแย้งในสถานการณ์ความรุนแรงและการทำลายล้างภายในสังคม ความน่าสนใจในการสร้างผลงานโดยใช้รูปทรงสามมิติของตัวอักษร คำว่าสันติภาพในภาษาอังกฤษที่ปกคลุมด้วยหญ้าสีเขียว แสดงให้เห็นถึงความสงบสุขดังคำในภาษาอาหรับซึ่งอธิบายไว้ว่าสวรรค์ที่เกิดขึ้นในใจนั้น เกิดจากการปลูกพืชพันธุ์ที่มีสีเขียว เปรียบได้กับความสงบภายในสำหรับมนุษย์ และมนุษย์สามารถสร้างสันติภาพได้ด้วยตัวเอง ภาพเคลื่อนไหวเป็นเปลวไฟลูกใหม่เต็มประติมากรรมต่อเมื่อผู้ชมเอามือสัมผัสบนหน้าจอเปลวไฟเหล่านั้นก็จะจางหายไปและกลายเป็นภาพของสัตว์ต่างๆ เช่น นก กวาง และผีเสื้อ บินหรือเคลื่อนไหวพร้อมกับเสียงที่แสดงถึงความสงบอยู่บนหน้าจอแทนภาพเดิม (La Biennale di Venezia, 2015: Online)

รูปแบบการใช้กิจกรรมในขณะที่รับชมผลงานนั้น ศิลปินใช้โปรแกรมบนหน้าจอโทรศัพท์มือถือหรือหน้าจอแท็บเล็ตที่ถูกออกแบบขึ้นให้มีเซ็นเซอร์ความเคลื่อนไหวเพื่อฉายภาพเคลื่อนไหว ซึ่งติดตั้งอยู่บริเวณเดียวกับผลงานประติมากรรมจัดวาง โดยเมื่อผู้ชมเคลื่อนไหวผ่านเซ็นเซอร์จอภาพจะเปิดขึ้นและเป็นภาพเป็นอีกลักษณะหนึ่ง พร้อมกันนี้ยังมีเอฟเฟกเสียงประกอบภาพเคลื่อนไหวในลักษณะต่างๆ เช่นภาพไฟไหม้ก็จะมีเสียงการประทุของเชื้อไฟในขณะที่เกิดการเผาไหม้เป็นต้น ซึ่งการใช้สื่อผสมระหว่างการจัดวางพื้นที่และการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าคาดว่าจะนำไปพัฒนาเข้าสู่ผลงานของตนเอง

ภาพที่ 3 กิจกรรมภายในพื้นที่ติดตั้งผลงานและขณะที่ผู้ชมมีปฏิสัมพันธ์กับผลงาน

แดเนียล โรซิน (Daniel Rozin) ศิลปินชาว อิสราเอล ทำงานศิลปะในลักษณะ Interactive ผลงานของศิลปินมุ่งเน้นการโต้ตอบระหว่างผู้ชมกับตัวชิ้นงาน โดยใช้รูปทรงเรขาคณิตที่มีลักษณะเป็นไม้สี่เหลี่ยมโมเสคที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปทรงได้ตามการเคลื่อนไหวของร่างกาย จากแนวคิดสำรวจพฤติกรรมมนุษย์จากการเคลื่อนไหวและแสดงภาพลงตาต่อผู้ชม ความสนใจของข้าพเจ้าอยู่ที่การประกอบสร้างผลงานที่ใช้เซ็นเซอร์จับความเคลื่อนไหวขณะรับชม ช่วยสร้างอารมณ์ที่แปลกใหม่ในการรับชมผลงานศิลปะ อีกทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ลักษณะนี้ยังเสมือนผู้ชมเป็นส่วนหนึ่งที่เติมให้ผลงานสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเนื่องจากประเด็นสำคัญของเรื่องเกี่ยวข้องกับความร่วมมือของมนุษย์ต่อสังคม (Wilson, 2010: 118)

ภาพที่ 4 Daniel Rozin, Wooden Mirror, 2014, wood, motors, video camera, custom software, microcontroller, 180 x 180 Cm. (Bitforms Gallery, 2014: Online)

การศึกษาตัวอย่างจากแนวคิดและรูปแบบเทคนิคของศิลปินทั้ง 2 ส่วน คือ ศิลปะกับข้อความ และ ศิลปะเชิงปฏิสัมพันธ์ ทำให้เกิดการติดต่อในเรื่องเทคนิควิธีการสร้างสรรค์ที่ให้ผลงานมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับชม ข้อวิเคราะห์ในหลายประเด็นขณะศึกษา นำมาสู่การค้นหาคือแตกต่างจากประเด็นที่ศิลปินเคยใช้นำเสนอ เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่เทคนิคที่นำเสนอแบบปฏิสัมพันธ์จะช่วยสร้างบรรยากาศในการรับชมผลงานให้น่าสนใจยิ่งขึ้น เพราะสถานการณ์ที่เกิดการโต้ตอบกับผู้ชมที่ยืนอยู่ตรงหน้าจะกระตุ้นการรับรู้ทางความคิดกับประเด็นที่ต้องการสื่อสาร การเลือกใช้ภาษาและข้อความมาเป็นส่วนประกอบในผลงานจะสามารถเข้าถึงต่อผู้ชมได้ง่าย ภาษาเป็นส่วนหนึ่งในการอธิบาย ทั้งนี้ผลงานศิลปะร่วมกับการใช้ข้อความ ในประเด็นของการตระหนักถึงคุณค่าภายในจิตใจ ยังไม่ถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นสร้างสรรค์ ข้าพเจ้าจึงปรารถนาที่จะนำมาเผยแพร่ในรูปแบบผลงานศิลปะสื่อผสมที่ให้ผู้ชมมีปฏิสัมพันธ์กับผลงาน ด้วยความเชื่อว่าศิลปะเชิงปฏิสัมพันธ์นี้อาจจะสามารถโน้มน้าวให้ผู้ชมสนใจต่อเรื่องราวเตือนสติถึงคุณค่าภายในจิตใจ ซึ่งเทคนิควิธีการนำเสนอลักษณะนี้อาจชักชวนให้ผู้ชมเกิดความสนใจมากขึ้นและมาเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันขณะรับชม

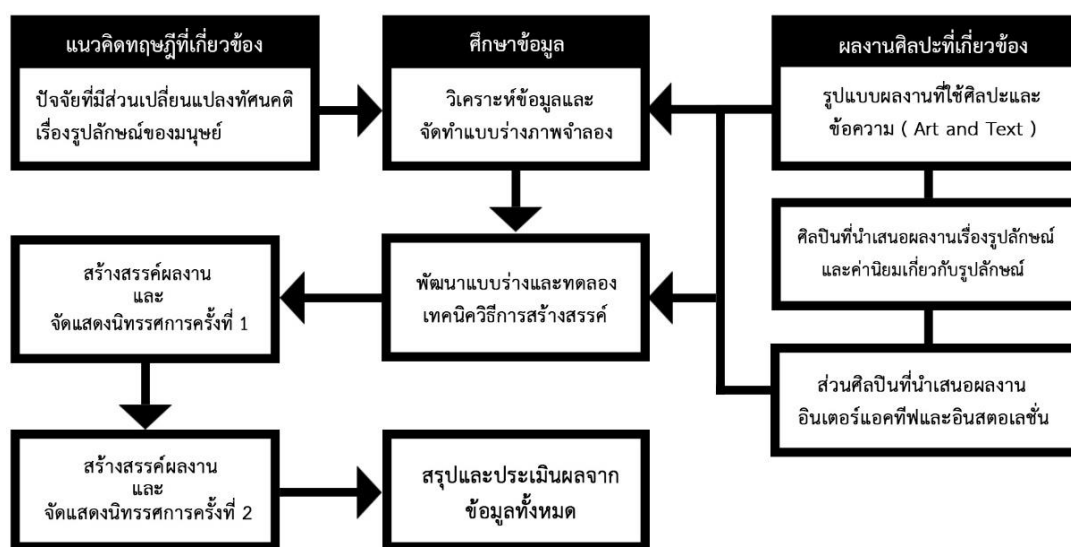
วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

1. เพื่อให้ผลงานศิลปะชุดนี้เป็นสื่อกลางในการตั้งคำถาม เตือนสติ ให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของจิตใจมีความสำคัญมากกว่ารูปลักษณ์
2. เพื่อนำข้อคิด คติ ปรัชญาจากบุคคลสำคัญ และปรัชญาคำสอนทางพุทธศาสนา มาปรับการสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นอีกวิถีทางหนึ่งของการเผยแพร่
3. เพื่อสร้างกิจกรรมให้ผู้ชมผลงานได้คิดทบทวนและหันกลับมามองถึงคุณค่าในตัวเองมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการศึกษาสู่กระบวนการสร้างสรรค์

1. การศึกษาและเก็บข้อมูลเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่จะเป็นสื่อกลางในการตั้งคำถามถึงคุณค่าของจิตใจ โดยส่งเสริมให้ผู้ชมตระหนักถึงการคิดดีและกระทำดีเป็นสำคัญ
2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดทฤษฎีและผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ บทความ เอกสารและข้อมูลจากบทความทางอินเทอร์เน็ตซึ่งทั้งหมดนี้จะเป็นข้อมูลการแปรค่าความหมายสู่แนวคิดและภาพจำลองผลงานในการสร้างสรรค์
3. สังเคราะห์ข้อมูลนำมาซึ่งการแปรค่าความหมายในการกำหนดแนวคิดของผลงานสร้างสรรค์จัดสร้างแบบร่าง ภาพจำลองและพัฒนาแบบร่าง ภาพจำลอง
4. นำเสนอเป็นผลงานศิลปะสื่อผสม (Mixed media) และอินเตอร์แอคทีฟ (Interactive) ในรูปของกิจกรรมหรือการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมกับผลงาน ผลงานสร้างสรรค์จะมีทั้งหมด 3 ชุด
5. จัดแสดงนิทรรศการผลงาน ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. สรุปรูปและประเมินผลงานสร้างสรรค์

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานชุด“ที่แห่งการเตือนสติ”

ผลงานชุดนี้ข้าพเจ้าต้องการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ที่สามารถทำให้ผู้ชมรับรู้และตระหนักถึงคุณค่าที่แท้จริงของตนเอง ไม่หลงไปกับกระแสสื่อโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับรูปลักษณ์ภายนอก โดยให้ผู้ชมได้เข้าไปเผชิญกับผลงานประติมากรรมสื่อผสมต่างๆ ซึ่งมีคติคำกล่าวจากบุคคลสำคัญและปรัชญาคำสอนทางพุทธศาสนาตลอดจนนักปรัชญาในเรื่องการมีสติให้ตระหนักถึงสัจธรรมของชีวิต ทั้งหมดนี้จะเป็นการย้ำเตือนให้ผู้ชมคิดและเห็นว่าคุณค่าที่แท้จริงของคนอยู่ที่การ คิดดี กระทำดีเป็นสำคัญ

การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์

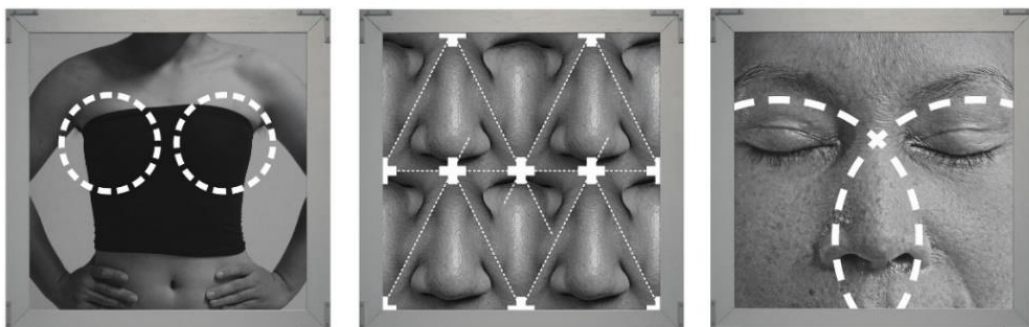
รูปแบบการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ครั้งนี้จะเป็นศิลปะสื่อผสม (Mixed media) และอินเตอร์แอคทีฟ (Interactive) ที่มุ่งเน้นให้เกิดกิจกรรมและการมีปฏิสัมพันธ์ผ่านผลงานศิลปะเป็นหลัก กำหนดให้ผู้ชมได้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญกับกิจกรรมในพื้นที่จัดแสดง โดยผลงานสร้างสรรค์ทั้งหมดจะประกอบไปด้วยผลงานสื่อผสมแบบจัดวางจำนวน 3 ชุดผลงาน ซึ่งมีรายละเอียดการนำเสนอในแต่ละชุดดังนี้

ผลงานในชุดที่ 1 “ทบทวนกาย” นำเสนอภาพถ่ายใบหน้าและอวัยวะบนใบหน้าบุคคลประกอบเป็นกล่องไฟเปิดฉายไปพร้อมกับการเปิดและปิดเสียงในลักษณะอินเตอร์แอคทีฟขณะรับชมชิ้นผลงาน แนวคิดสำคัญในการประกอบสร้าง คือ ปรารถนาให้ผู้รับชมเกิดการพิจารณาตนเองจากสิ่งที่ได้เห็นในภาพถ่ายบุคคลและการได้ฟังเสียงเอฟเฟกต์ลักษณะต่างๆ เช่น เสียงเคาะ เสียงตดหรือฉีกกระดาษ เสียงโลหะกระทบกัน เป็นต้น โดยเมื่อผู้ชมเข้าสู่บริเวณพื้นที่จัดแสดงหรือใกล้กับชิ้นผลงาน อุปกรณ์ควบคุมเสียงก็จะเปิดทำงาน จนเมื่อผู้ชมถอยห่างจากบริเวณผลงาน เสียงที่ดังขึ้นจึงจะปิดโดยอัตโนมัติ อีกทั้งแสงที่ฉายจากภายในกล่องไฟทั้งหมดนั้นจะสามารถกระพริบสลับไปมาเป็นจังหวะซ้ำไปเร็วด้วยเช่นกัน ทั้งนี้กล่องไฟจะมีทั้งหมด 18 กล่อง ติดตั้งเป็นแถวเรียงยาวต่อกันบนผนังลักษณะขนานกับพื้น

ภาพที่ 6 การติดตั้งและรูปแบบการนำเสนอผลงานชุด “ทบทวนกาย”

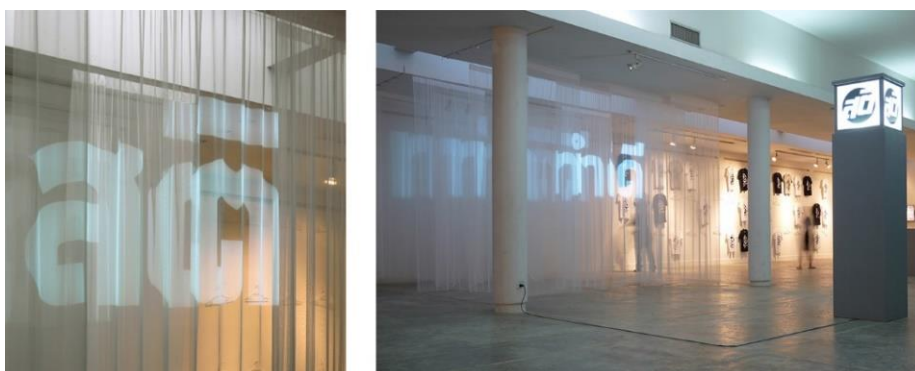
การใช้ภาพแทนของกลุ่มคนในหลายอาชีพในผลงานอาจช่วยสร้างบทสนทนาประเด็นใหม่ให้เกิดขึ้นได้ ภาพจากอาสาสมัครทั้งหมดจะเป็นตัวอย่างในการสะท้อนแนวคิดเรื่องของการเตือนสติต่อคุณค่าภายในจิตใจซึ่งมีความสำคัญไม่แพ้รูปลักษณ์ร่างกาย โดยผลงานภาพถ่ายบุคคลในบางส่วนสะท้อนให้เห็นปัญหาผลกระทบจากสภาพนิยมนัศลยกรรม การนำเรื่องราวทัศนคติแรงปรารถนาต่อรูปลักษณ์ร่างกายของอาสาสมัครมาขยายความและเผยแพร่ให้คนในสังคมได้เกิดสติสร้างความตื่นตัวต่อปัญหาโฆษณาชวนเชื่อในหลายรูปแบบนั้น อาจช่วยสร้างการขบคิดให้กับผู้รับชมผลงานได้ ดังนั้นสาระสำคัญของผลงานชุดนี้จึงอยู่ที่การใช้ภาพถ่ายและเสียงที่ทำให้ผู้ชมได้เกิดการพิจารณาและนำสู่การพินิจ พิจารณาเพื่อเตือนตระหนักแก่ตนเองได้

ภาพที่ 7 ภาพถ่ายในผลงานชุด “ทบทวนกาย”

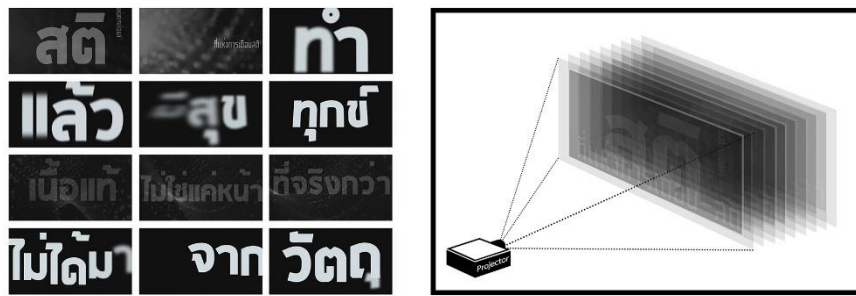
ผลงานชุดที่ 2 “ข้อความเตือนสติ” นำเสนอภาพเคลื่อนไหวแบบสองมิติบนผืนผ้าจัดวางแบบสามมิติ โดยใช้ภาพเคลื่อนไหวเป็นข้อความ คติ ประชญาคำสอน และคำกล่าวจากบุคคลสำคัญ เช่น พระอาจารย์ นักปราชญ์ นักปรัชญา บุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นต้น การเปิดฉายภาพเคลื่อนไหวกลุ่มคำหรือข้อความลงบนผืนผ้าขาวบางโปร่งแสงที่จะถูกติดตั้งซ้อนเป็นชั้นๆ มีแนวคิดสำคัญในการนำเสนอผลงานคือ การให้ผู้ชมงานชุดนี้ปะติดปะต่อคิตำสอนจากภาพฉาย ซึ่งมีเอฟเฟกต์ข้อความและภาพเคลื่อนไหวในลักษณะต่างๆ โดยข้อความเตือนสตินี้ จะเป็นประโยคที่ให้ความหมายตลอดจนแง่คิดเตือนตระหนักเรื่องคุณค่าในตัวเอง การสร้างประโยชน์เพื่อส่วนรวมและมุ่งสร้างความดีต่อผู้อื่นนั้นมีค่าเหนือสิ่งอื่นใด

การประกอบสร้างผลงานชุดนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของการใช้ภาพเคลื่อนไหวในลักษณะ 2 มิติเป็นข้อความสื่อความหมายในการเตือนสติและให้แง่คิดต่อผู้ชม และส่วนของการจัดวางผืนขาวบางที่รองรับการฉายภาพเคลื่อนไหว

ภาพที่ 8 การติดตั้งและรูปแบบการนำเสนอผลงานชุด “ข้อความเตือนสติ”

การใช้ภาพเคลื่อนไหวในลักษณะ 2 มิติ ซึ่งเป็นภาพกลุ่มข้อความที่เคลื่อนไหวได้ในหลายลักษณะ ทั้งกระพริบเปิดและปิด ยืดและหมุนเข้าออกเป็นตัวอักษรขนาดเล็กและใหญ่ เรียงต่อกันจนเป็นประโยค โดยเทคนิคตัดต่อภาพเคลื่อนไหวสลับกับภาพข้อความนั้น จะช่วยให้การมองเห็นภาพข้อความจากแสงที่ถูกฉายลงบนผ้าขาวบางสามารถอ่านได้ง่าย พื้นหลังจะเป็นลวดลายกราฟฟิกที่ลื่นไหลพาดผ่านริ้วผ้าทำงานร่วมกับการใช้ตัวอักษรในหลายลักษณะ ทำให้ผู้รับชมการเปิดฉายภาพเคลื่อนไหวดูได้อย่างชัดเจน รูปแบบและเทคนิคการสร้างสรรคในชุดนี้มีส่วนช่วยสนับสนุนแนวคิดการใช้ข้อความคำสอนเผยแพร่ในลักษณะผลงานศิลปะ ซึ่งแตกต่างจากการเผยแพร่คำสอนเตือนสติโดยทั่วไป

ภาพที่ 9-10 ซ้าย: ตัวอย่างข้อความที่ฉายภาพเคลื่อนไหว ขวา: การซ้อนผืนผ้ารองรับการเปิดฉายภาพ

ผลงานชุดที่ 3 “คุณค่าแห่งตน” นำเสนอกิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ในลักษณะกิจกรรมที่ประกอบไปด้วยการให้ผู้ชมเขียนถึงความคิดหรือสิ่งที่ตนเองเคยปฏิบัติมา ทั้งนี้ในขณะที่รวมกิจกรรมผู้ชมยังจะได้รับแจกเสื้อยืดที่มีลวดลายบนเสื้อเป็นข้อความเตือนสติเขียนว่า “มีสติทำดีไม่เอาหน้า ทำหน้าที่จะดี” ซึ่งมีแนวคิดสำคัญของกิจกรรมนี้อยู่ที่การให้ผู้รับชมได้ใช้การพิจารณาถึงความคิดของตนเองที่เคยกระทำมาและถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการเขียนบรรยายเป็นข้อความที่เข้าใจได้ง่าย โดยข้อความที่ผู้ชมเขียนนั้นจะถูกเปิดฉายให้เห็นบนจอมอนิเตอร์ที่ติดตั้งภายในบริเวณพื้นที่จัดแสดง

ภาพที่ 11 รูปแบบการนำเสนอผลงานชุด “คุณค่าแห่งตน”

เหตุผลสำคัญในการแจกเสื้อยืดให้กับผู้ชมที่ร่วมกิจกรรมในผลงานชุดนี้ คือ การให้ข้อความเตือนสติที่จัดพิมพ์ลวดลายอยู่บนเสื้อได้เผยแพร่ออกไปสู่สาธารณะได้อย่างกว้างขึ้น แม้เมื่อผ่านพ้นกิจกรรมในวันจัดแสดงผลงานทั้งหมดไปแล้ว ภาษาเตือนสติที่ยังคงอยู่บนเสื้อก็ยังสามารถเตือนสติให้แก่ผู้พบเห็นได้ อีกทั้งเสื้อยืดที่จัดทำขึ้นนี้สามารถสวมใส่ได้ง่ายและไม่อึดอัดมากนัก จึงอาจสวมใส่ได้ในหลายโอกาส ดังนั้นถือว่าเสื้อยืดที่มีข้อความเตือนสตินี้ได้ให้ประโยชน์หลายด้าน ทั้งสวมใส่ในโอกาสต่างๆแล้วยังสื่อสารเตือนสติให้ผู้พบเห็นด้วย ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดที่กำหนดไว้ว่าต้องให้ผลงานศิลปะเป็นสื่อกลางเผยแพร่การเตือนสติสู่ความเป็นสาธารณะ

ภาพที่ 12 เสื้อยืดที่มีข้อความเตือนสติทั้งสามสี คือ สีขาว เทาและดำ

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลงานศิลปะชุมชนนิพนธ์ “ที่แห่งการเตือนสติ” จัดแสดงนิทรรศการเดี่ยว ระหว่างวันที่ 9 -29 มกราคม 2560 ณ หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การนำเสนอผลงานศิลปะ ข้าพเจ้ามีจุดเริ่มความสนใจในเรื่องทัศนคติต่อค่านิยมเรื่องรูปลักษณ์ที่เปลี่ยนไปของคนใกล้ชิด เป็นแรงขับเคลื่อนให้ศึกษาค้นคว้ามากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับเรื่องค่านิยมรูปลักษณ์ของผู้คนในปัจจุบัน เมื่อได้ศึกษาแล้วจึงเห็นถึงข้อปัญหาในหลายด้านซึ่งหนึ่งในข้อปัญหาสำคัญที่ข้าพเจ้าสนใจ คือ อิทธิพลของสื่อโฆษณาชวนเชื่อ การชักจูงของสื่อประชาสัมพันธ์เชิงธุรกิจในด้านความงามที่มีอยู่อย่างแพร่หลาย ทางรายการโทรทัศน์ ช่องทางออนไลน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ จนทำให้เรื่องคุณค่าของจิตใจถูกลดความสำคัญลง ข้าพเจ้าจึงต้องการนำเสนอผลงานศิลปะที่จะช่วยเตือนสติให้คนในสังคมหันมาตระหนักถึงคุณค่าในจิตใจ

การศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ศึกษาเรื่องโครงสร้างทางภาษา ทั้งจากข้อคิด คติ ปรัชญาคำสอนเพื่อทำความเข้าใจนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม และส่วนที่สองคือการศึกษาศิลปินที่ทำงานศิลปะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์และศิลปะกับข้อความ ทั้งหมดได้นำมาเป็นข้อมูลสู่การผลิตผลงานศิลปะในอีกลักษณะหนึ่ง คือ ทำหน้าที่เสมือนเครื่องมือสร้างการตระหนักรู้ โดยกำหนดให้ผลงานศิลปะเป็นสื่อผสมที่ใช้รูปลักษณ์การนำเสนอแตกต่างกัน โดยผลงานสร้างสรรค์ทั้งหมดประกอบไปด้วยชุดผลงานสื่อผสมเชิงปฏิสัมพันธ์ที่ติดตั้งจัดวางอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ทั้งหมด 3 ชุด ได้แก่ ผลงานชุดทบทวนกาย ชุดข้อความเตือนสติ และชุด คุณค่าแห่งตน มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ ให้ผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์ขึ้นเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อคิด คติ ปรัชญา เตือนสติแก่ผู้ชมหรือคนในสังคม การส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของจิตใจ สนับสนุนค่านิยมที่ปลูกฝังความคิดกระทำดีอันก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งตนเองและสังคมเป็นหลัก

ผลงานสร้างสรรค์ในบางส่วนถูกพัฒนาและจัดแสดงมาก่อนสองครั้งเพื่อแก้ไขข้อปัญหาและพัฒนารูปแบบผลงานให้มีความสอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์มากที่สุด โดยปรับแก้ไขในส่วนเทคนิคนำเสนอระบบการทำงานของเซ็นเซอร์และระบบไฟส่องสว่าง ปัญหาเรื่องกิจกรรมที่จะสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อผู้ชมตลอดจนปริมาณผลงานกับการติดตั้งในพื้นที่จัดแสดงจริงเป็นต้น ซึ่งทั้งหมดจะถูกพัฒนาและนำไปสู่การเผยแพร่รูปแบบนิทรรศการในศิลปชุมชนนิพนธ์

ภาพที่ 13-14 ด้านซ้าย: ผลงานทดลองจัดแสดงครั้งที่ 1 ด้านขวา: ผลงานทดลองจัดแสดงครั้งที่ 2

อภิปรายผลการศึกษา

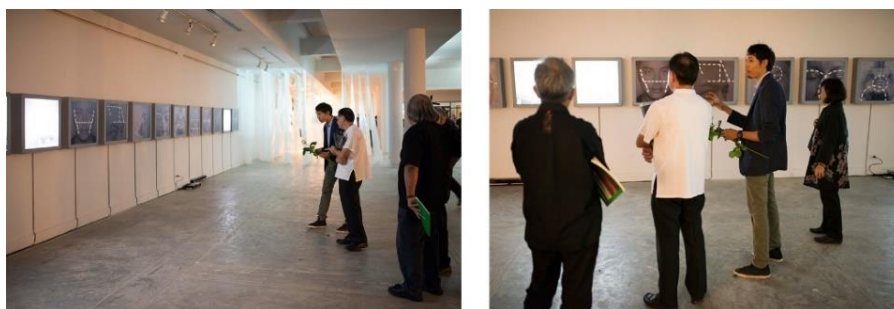
เนื่องด้วยแนวคิดการสร้างผลงานทั้ง 3 ชุดนั้น ใช้รูปแบบสื่อผสมที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นการทำความเข้าใจของผู้ชมในแต่ละชุดผลงานอาจจะแตกต่างกัน แต่ยังคงอยู่ในแนวคิดที่สำคัญคือให้ผลงานศิลปะก่อให้เกิดสติและส่งเสริมคุณค่าของจิตใจ ซึ่งภาพรวมของการสนทนากับผู้รับชมนั้นได้รับความเห็นส่วนมากที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ คือ ผู้ชมได้กล่าวถึงผลงานศิลปะที่จัดแสดงไว้ว่าได้ช่วยสร้างจินตนาการและก่อให้เกิดการตระหนักถึงเรื่องปัญหาค่านิยมเรื่องรูปลักษณ์ซึ่งนำมาสู่การศัลยกรรมได้ การปะติดปะต่อสัญญาณต่างๆ ที่ปรากฏขึ้นภายในผลงานช่วยให้คิดอย่างมีสติได้ถึงคุณค่าที่ตนเองควรยึดถือ นั่นก็คือการคิดและกระทำความดีที่จะนำมาซึ่งประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ผลสัมฤทธิ์ของโครงการสร้างสรรค์ครั้งนี้เกิดจากการประเมินข้อสังเกตและร่วมสนทนากับผู้เข้าชม นิทรรศการทำให้เห็นข้อวิเคราะห์ต่างๆ ทั้งตรงตามวัตถุประสงค์และแตกต่างจากวัตถุประสงค์ซึ่งจะแยกอธิบายในแต่ละชุดผลงานสร้างสรรค์ดังนี้

ผลงานชุด “ทบทวนกาย” ภาพถ่ายซึ่งมีลวดลายกราฟฟิกและเส้นประที่อยู่บนภาพถ่ายอวัยวะใบหน้าในหลายลักษณะนั้น ชี้นำให้เห็นอวัยวะที่ได้รับการศัลยกรรมมาของกลุ่มอาสาสมัคร โดยเส้นประในหลายลักษณะจะทำหน้าที่เป็นจุดนำสายตาเพื่อให้ผู้ชมเพ่งพินิจไปยังองค์ประกอบที่คั่นเน้นอยู่ในภาพ ซึ่งภายในกล่องบรรจุภาพถ่ายนั้นจะมีแสงกระพริบของไฟเป็นจังหวะเร่งเร้าอารมณ์ให้ยิ่งต้องเพ่งพินิจอยู่กับผลงาน ซึ่งในขณะที่ดวงไฟส่องสว่างขึ้นทุกครั้ง การได้พิจารณาภาพอาสาสมัครที่ปรารถนาจะทำศัลยกรรมตนเองนั้น ทำให้เกิดการตระหนักถึงตนเองได้เช่นกัน โดยจากการสนทนากับผู้ชมบางท่านเมื่อชมภาพถ่ายแล้วก็อาจคิดว่าไม่เห็นจะน่ากลัว แต่หลายท่านเมื่อชมแล้วก็เกิดการยับยั้งชั่งใจขึ้น เนื่องจากเมื่อดูภาพถ่ายและขยายให้อวัยวะของเหล่าอาสาสมัครซึ่งทำศัลยกรรมมา มีทั้งที่ผ่าตัดมาสวยและไม่สวย ในบางภาพถ่ายดูน่ากลัว เมื่อค่อยๆดูในแต่ละภาพอย่างมีสติมันทำให้เกิดความกลัวขึ้นมา เกิดจินตนาการคิดย้อนถึงตนเองหากต้องไปอยู่ในสภาพกลายเป็นคนหนึ่งที่ทำศัลยกรรมแล้วได้ผลกระทบ ข้าพเจ้าจึงเห็นได้ถึงสัมฤทธิ์ผลในข้อแรกตามวัตถุประสงค์

ส่วนเสียงที่ใช้แบบอินเตอร์แอคทีฟดังขึ้นขณะรับชมนั้น มีผู้ชมหลายท่านให้ความสนใจเนื่องจากในช่วงแรกหากเดินเข้ามา จะยังไม่ทราบว่าเสียงที่ดังขึ้นขณะชมภาพถ่ายใช้ระบบเซ็นเซอร์ในการเปิดและปิด มักจะเกิดข้อสงสัยว่า เสียงเปิดขึ้นเองได้อย่างไร ภายหลังเดินตรวจสอบจึงอาจจะทราบได้ว่าใช้เครื่องควบคุมเสียงในการเปิดและปิด ทั้งนี้การใช้รูปแบบอินเตอร์แอคทีฟในลักษณะนี้ผู้ชมจะได้รับประสบการณ์ในการชมผลงานศิลปะที่ไม่

คุ้นชิน เสียงต่างๆ เช่น การเคาะโลหะ ฉีกกระดาษ และเสียงผ้าสะบัด ช่วยสร้างการติดตามจากผู้ชม โดยผู้รับชมส่วนใหญ่จะพยายามถอดรหัสความหมายที่เชื่อมกันระหว่างภาพกับเสียง ขณะรับชมผลงานนั้นผู้รับชมอาจจะไม่เข้าใจได้ทั้งหมด แต่โดยรวมแล้วนั้นมีความเห็นว่าเสียงที่เปล่งขึ้นกับภาพที่ปรากฏอยู่ตรงหน้า นำให้เกิดจินตนาการถึงบรรยากาศในห้องผ่าตัด เสียงกระทบกันของโลหะ เสียงของมีคมกรีดลงบนพื้นผิว ทั้งภาพและเสียงช่วยสนับสนุนให้ผู้ชมงานมีอารมณ์ร่วมได้เป็นอย่างดี ซึ่งตรงกับแนวคิดในการเลือกเสียงมาใช้ประกอบในงานชุดนี้

ภาพที่ 15 บรรยากาศขณะสนทนาและรับชมผลงานชุด “ทบทวนกาย”

ผลงานชุด “ข้อความเตือนสติ” นำเสนอการฉายภาพเคลื่อนไหวแบบสองมิติบนผืนผ้าจัดวางแบบสามมิติ โดยใช้การเผยแพร่ข้อคิด คติ ปรัชญา คำสอนและเตือนสติแก่ผู้ชม ซึ่งผลงานชุดนี้ได้มีการพัฒนาและทดลองจัดแสดงในช่วงก่อนนิทรรศการดัชนีพนธ์ โดยในครั้งนั้นได้พบข้อปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การใช้ภาพเคลื่อนไหวข้อความที่เรียงยาวต่อกันมักจะสร้างความเบื่อหน่ายให้แก่ผู้ชมได้ง่าย ทั้งนี้เป้าประสงค์สำคัญในผลงานชุดนี้ คือ ความหมายของข้อความในการเตือนตระหนักชีวิตให้ดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข เห็นถึงความดีและคุณค่าที่มีในตนเอง ซึ่งหากผู้รับชมไม่ได้อ่านประโยคจนครบถ้วนก็เท่ากับว่าผลงานชุดนี้ไม่ได้ให้ประโยชน์แก่ผู้รับชมแต่อย่างใด ดังนั้นข้าพเจ้าจึงพิจารณาจากสถานการณ์ที่เคยทดลองนำเสนอและวิเคราะห์ได้ว่าผู้ชมมักจะใช้เวลาในการอ่านประโยคหรือข้อความที่สั้น มากกว่าข้อความที่ยาว จึงทำให้ในการจัดแสดงครั้งนี้ ข้าพเจ้าเลือกตัดประโยคที่ยาว เป็นคำสั้นที่กระชับในการอ่าน เอฟเฟกภาพตัวอักษรก็ให้มีลักษณะที่เคลื่อนไหวตลอด แต่ยังคงอ่านได้อย่างชัดเจน ซึ่งเมื่อเปิดฉายในวันจัดแสดงสิ่งที่ข้าพเจ้าสังเกตคือผู้ชมพยายามติดตามข้อความแต่ละชุดที่เคลื่อนไหวออกมาจากมุมต่างๆ ของกรอบผ้าขาว

ภาพที่ 16 ข้อความที่ฉายลงบนผืนผ้าขาวและภาพรวมผลงานชุด “ข้อความเตือนสติ”

เมื่อผู้ชมได้รับสารที่สื่อออกไปอย่างครบถ้วนแล้วประเด็นจึงอยู่ที่ว่าประโยคหรือข้อความเตือนสติเหล่านี้ได้ให้แง่คิดด้านใดแก่ผู้รับชมบ้าง ซึ่งจากการสนทนากับผู้ชมภายหลังจากรับชมผลงานพบว่าหลายท่านได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจ โดยท่านแรกนั้นกล่าวถึงการใช้รูปแบบเทคนิคในการนำเสนอที่น่าสนใจในการใช้ข้อความฉายลงไปบนผ้าขาวโปรงแสงที่ติดตั้งขนานกับผนังแบ่งเป็นชั้นเว้นระยะ สร้างมิติการมองที่แปลกตาเมื่อมองจากด้านข้างจะเห็นข้อความลดหลั่นเป็นระยะจากเล็กไปใหญ่ เมื่อผู้ชมเปลี่ยนมุมมองลักษณะภาพฉายก็จะเป็นอีกลักษณะไม่ซ้ำเดิม ส่วนข้อคิดเห็นของผู้ชมอีกหลายท่านได้ให้ความเห็นถึงการใช้ประโยคหรือข้อความที่มีเนื้อหาเตือนสติถึงคุณค่าจากจิตใจไว้ว่า เกิดการคิดตามจากการปะติดปะต่อคำหรือข้อความที่เปิดฉาย ทำให้เกิดแง่คิดถึงสิ่งที่ควรส่งเสริมบางครั้งคนเราอาจลืมคุณค่าในความเป็นคน ลืมเรื่องการส่งเสริมจิตใจที่ดี หลงยึดติดกับวัตถุการปรุงแต่งร่างกาย จนตัวเองเป็นเสมือนวัตถุชิ้นหนึ่งเท่านั้น

แง่คิดจากบทสนทนากับผู้ชมหลายท่านอาจเป็นเสมือนกระจกสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาทางสังคมก็ได้ ซึ่งในขณะที่มีการสนทนากับผู้ชมงานข้าพเจ้าเองก็ยังคงเกิดคำถามจากคำตอบที่ได้รับ และตั้งข้อสงสัยว่าสังคมกำลังต้องการผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีหรือไม่ ดังนั้นผลงานชุดข้อความเตือนสติอาจเป็นจุดหนึ่งที่แตกต่างกันจากการใช้ข้อคิด คติ คำสอนโดยทั่วไป หากแต่เป็นการเผยแพร่ในอีกทางหนึ่งซึ่งใช้ผลงานศิลปะช่วยเป็นสื่อกลางที่ทำให้คนในสังคมฉุกคิดและปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนเองไปในทางที่ดีและก่อให้เกิดพฤติกรรมความดีทั้งภายนอกและภายในที่น่ายึดถือเป็นแบบอย่าง

ผลงานชุด “คุณค่าแห่งตน” นำเสนอกิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ที่มีส่วนประกอบของกิจกรรม 2 ส่วน คือ กิจกรรมที่ให้ผู้ชมเขียนระลึกถึงการกระทำดีของตนเอง โดยข้อความที่ถูกเขียนขึ้นจากผู้ชมแต่ละท่านจะปรากฏเปิดฉายในจอมอนิเตอร์ที่ติดตั้งอยู่ด้านข้างพื้นที่จัดแสดง เพื่อให้เรื่องราวจากข้อเขียนถูกเผยแพร่เป็นตัวอย่างเชิญชวนให้ผู้รับชมใช้เป็นแนวทางเป็นแบบอย่างในการสร้างประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมต่อไป ซึ่งในส่วนกิจกรรมที่สองนั้นยังได้ให้ผู้เข้าร่วมรับเสื้อยืดที่มีข้อความเตือนสติ เพื่อสนับสนุนการเผยแพร่การเตือนสติให้แพร่หลายและเป็นวงกว้างมากยิ่งขึ้น ด้วยความเชื่อที่ว่าเมื่อใส่เสื้อที่มีข้อความเตือนสตินี้แล้วบุคคลภายนอกเมื่อเห็นข้อความอาจมีแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นกระทำดีด้วยเช่นกัน

กิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ทั้งหมดทำหน้าที่เป็นเสมือนตัวเชื่อมระหว่างศิลปะกับสังคม สื่อสารทำความเข้าใจในประเด็นที่มุ่งเน้นให้เกิดสติได้ การเลือกใช้กิจกรรมทั้งเขียนเรื่องราวความดีและการแจกเสื้อนั้นเชื่อเชิญผู้ชมให้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งที่เติมเต็มให้ผลงานศิลปะที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ภาพที่ 17 ผู้ชมเข้าร่วมกิจกรรมทั้งเขียนเรื่องราวความดีและรับเสื้อเตือนสติในผลงานชุด “คุณค่าแห่งตน”

ท้ายที่สุดกิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ภายในนิทรรศการครั้งนี้ก็ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เป็นอย่างดีคือสามารถเผยแพร่ได้เป็นวงกว้างทั้งจากการประเมินจำนวนผู้เข้าร่วมชมที่เขียนทัศนคติตนเอง ตลอดจนภายหลังวันเปิดนิทรรศการก็ยังมีกระแสการเผยแพร่ผลงานออกไปในระบบออนไลน์ในหลายลักษณะทั้งการโพสต์ภาพถ่ายคู่กับผลงานและการเขียนข้อคิดเห็นในลักษณะต่างๆ ทั้งตรงตามวัตถุประสงค์และไม่ตรงตามวัตถุประสงค์บ้าง เช่น ดูงานแล้วย้อนดูจิตใจตัวเองหรือดูงานแล้วคิดคำนึงว่าตนเองเป็นเสมือนแคว์ตูก่อนนั้น ซึ่งผลจากข้อคิดเห็นส่วนใหญ่เป็นข้อสรุปได้ว่าผลงานสร้างสรรค์ได้ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเป้าไว้

ข้อเสนอแนะผลการศึกษา

การใช้รูปแบบกิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์และอินเทอร์เน็ตแอ็คทีฟมาเป็นสื่อกลางนั้นดำเนินไปอย่างเรียบร้อยตามแผนงาน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้งสามข้อและยังเผยแพร่สู่ผู้ชมได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งจากการเก็บแบบประเมินผู้ชมที่เข้าชมและเขียนข้อคิดเห็นในแบบสอบถามมีกว่าร้อยละ ซึ่งถือว่าเกิดความคาดหวัง โดยผลที่ได้ นอกเหนือจากวัตถุประสงค์นั้นข้าพเจ้ามีข้อคิดเห็นแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนแรกสื่อเตือนสติที่แจกให้ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมในผลงานชุด “คุณค่าแห่งตน” นั้นไม่เพียงแต่เป็นผลงานศิลปะที่แจกให้กับผู้เข้าร่วมชมงานเท่านั้น แต่หากยังทำหน้าที่เผยแพร่การเตือนสติออกสู่สังคมวงกว้างทุกครั้งที่มีผู้ชมใส่สื่อที่มีข้อเตือนสติที่เท่ากับว่าจะมีคนเห็นผลงานศิลปะชิ้นนี้มากขึ้นไปเรื่อยๆ ซึ่งก็ถือว่าเป็นผลซึ่งจะเกิดภายหลังจากนิทรรศการครั้งนี้ จึงถือได้ว่าเป็นความสำเร็จที่เกินเป้าประสงค์ที่ได้ตั้งใจไว้

ส่วนที่สองจากการสนทนากับผู้ร่วมงานมีผู้ชมจำนวนหนึ่งสนใจนำผลงานในรูปแบบการใช้กิจกรรมไปพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างผลงานศิลปะของตนเอง ซึ่งข้าพเจ้าถือว่าเป็นเรื่องที่ดีเพราะนอกจากผู้ชมจะได้รับการเตือนสติตามแนวคิดแล้ว เทคนิควิธีการนำเสนอยังช่วยให้เกิดองค์ความรู้ในการต่อยอดประเด็นศึกษาเช่นกัน

ส่วนที่สามผลการศึกษาและปฏิบัติงานทุกส่วนทำให้ข้าพเจ้าได้องค์ความรู้ใหม่การเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ทั้งข้อปัญหาขณะสร้างสรรค์และข้อปัญหาในการติดตั้งผลงานกับพื้นที่ ตลอดจนข้อซักถามและคำชี้แนะจากผู้ชมนั้น จะเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าจะนำมาเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาหัวข้องานสร้างสรรค์ในครั้งต่อไป

ท้ายที่สุดการเตือนสติจากผลงานศิลปะชุดนี้อาจเป็นแค่ส่วนหนึ่งที่ทำให้สังคมฉุกคิดถึงคุณค่าภายในจิตใจ การพึงปฏิบัติตนเป็นคนดีนั้นต้องเริ่มตระหนักคิดด้วยตนเอง พัฒนาจากภายในจิตใจออกสู่ภายนอกจึงจะนำมาซึ่งประโยชน์สุขในการดำเนินชีวิตของตนเองและเกื้อกูลสู่สังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดส่วนหนึ่งในการสรุปความจากหนังสือ “คู่มือมนุษย์” ของท่านพุทธทาสภิกขุ ดังคำสอนและให้ความหมายของชีวิตที่ว่า การที่จะทำให้การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข ความสุขในที่นี้ไม่ได้หมายถึงความสุขจากรูปลักษณ์ภายนอก หากแต่หมายถึงความสุขที่อยู่ภายในจิตใจ การใช้สติเป็นตัวนำให้เกิดปัญญาจะทำให้ตนเองพร้อมที่จะรับมือกับปัญหาในทุกสถานการณ์ (พุทธทาสภิกขุ, 2552: 90-91)

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. (2539). **สื่อสองวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- จารุณี วงศ์ละคร. (2550). **ปรัชญาเบื้องต้น**. เชียงใหม่: เวียงบัวการพิมพ์.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะอาจารย์คณะแพทยศาสตร์. (2520). **อะไหล่มนุษย์**. กรุงเทพฯ: ตีรณสาร.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. (2539). **จิตวิทยาการเมือง** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ออเรียนแทลสโกล่า.
- ไทยโพสต์. (2555). **ข้อมูลชี้!!ความนิยมทำศัลยกรรมของคนไทย ทำให้เกิดคลินิกเถื่อน เกือบเมือง**. เข้าถึงข้อมูลเมื่อ 15 กันยายน 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaihealth.or.th/node/28545>
- พุทธทาสภิกขุ. (2552). **คู่มือมนุษย์**. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- อรวโรจน์. (2552). **ขั้นตอนการทำสวยด้วยศัลยกรรม**. กรุงเทพฯ: อนิเมทกรุ๊ป จำกัด.

ภาษาต่างประเทศ

- Bitforms Gallery. (2014). **Daniel Rozin**. Accessed February 20, 2015, Available from <http://www.bitforms.com/rozin/wooden-mirror-2014>
- Bochner, Mel. (2011). **Exhibitions**. Accessed October 3, 2015, Available from <http://www.melbochner.net/exhibitions>
- Brainy Quote. (2001-2016). **Audrey Hepburn quotes**. Accessed October 25, 2015, Available from <http://www.brainyquote.com/quotes/quotes/a/audreyhepb413483>
- Coley, Nathan. (2006). **There will be no miracles here**. Accessed October 3, 2015, Available from <http://www.studionathancoley.com>
- La Biennale di Venezia. (2015). **Egyptian pavilion**. Accessed September 15, 2015, Available from <http://www.biennalevenezia-egypt.com>
- Selby, Aimee. (2009). **Art and text**. London: Black Dog Publishing.
- Siddiqui, Fareed. (2014). **Beauty is not in the face; Beauty is a light in the heart**. Accessed October 25, 2015, Available from <https://www.linkedin.com/pulse/20140802100309-59817714-beauty-is-not-in-the-face-beauty-is-a-light-in-the-heart>
- Wilson, Stephen. (2010). **Art + science**. London: Thames & Hudson.